

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Оцінка відповідності умов праці робочого місця

Шифр та назва спеціальності
263 – Цивільна безпека

Інститут
ННІ механічної інженерії і транспорту (МІТ)

Освітня програма
Охорона праці

Кафедра
Безпека праці та навколишнього середовища
(144))

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Професійна, вібіркова

Семестр
8

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Кузьменко Олена Олексіївна

Olena.Kuzmenko@khpi.edu.ua

Кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри «Безпека праці та навколишнього середовища»

Авторка понад 120 наукових і навчально-методичних публікацій.

Курси: «Основи професійної безпеки та здоров'я людини»?

«Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій», «Державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві»

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Курс "Оцінка відповідності умов праці робочого місця" вивчає послідовні у часі дії, щодо проведення атестації робочих місць з метою комплексної оцінки всіх факторів виробничого середовища і трудового процесу на їх відповідність передовому науково-технічному рівню виробництва, гігієнічним нормам умов праці, психофізіологічним параметрам працюючого, які дозволяють йому не тільки продуктивно виконувати свої професійні обов'язки, але й зберегти здоров'я та професійне довголіття. В процесі атестації виконується санітарно-гігієнічна класифікація умов праці за показниками шкідливості і небезпеки факторів виробничого середовища, важкості і напруженості трудового процесу. Оцінка відповідності умов праці вимогам нормативно-технічної документації в ході атестації робочих місць дозволяє урегулювати відносини між роботодавцем і працівниками у галузі реалізації прав на здорові й безпечні умови праці, пільгове пенсійне забезпечення, пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах.

Мета та цілі дисципліни

– забезпечити майбутніх фахівців знаннями та практичними навиками з правових та організаційних питань щодо проведення атестації робочих місць і оцінки відповідності умов праці нормативним вимогам.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

КК – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.

ЗК-3 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-6 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9 – Навики здійснення безпечної діяльності.

СК 1 – Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.

СК 2 – Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.

СК-3 – Здатність до застосовування тенденцій розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від небезпек техногенного і природного характеру та обґрунтованого вибору засобів та систем захисту людини і довкілля від небезпек.

СК-5 – Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.

СК-6 – Здатність до оцінювання ризиків виникнення та впливу надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання та ризиків у сфері безпеки праці.

СК-8 – Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.

СК 10 – Здатність обґрунтовувати та розробляти заходи, спрямовані на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення безпечної праці та запобігання виникненню нещасних випадків і професійних захворювань.

СК 14 – Готовність до застосовування та експлуатації технічних систем захисту, засобів індивідуального та колективного захисту людини від негативного впливу небезпечних чинників надзвичайної ситуації, дії небезпечних і шкідливих виробничих чинників

СК-18 – Здатність до читання та виконання ескізів та креслень, застосування комп'ютерної графіки в сфері професійної діяльності.

Результати навчання

Програмні результати навчання згідно освітньої програми:

РН 4 – Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності.

РН-5 – Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності.

РН 7 – Обирати оптимальні заходи і засоби, спрямовані на зменшення професійного ризику, захист населення, запобігання надзвичайним ситуаціям.

РН 11 – Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування.\

РН-13 – Класифікувати речовини, матеріали, продукцію, процеси, послуги та суб'єкти господарювання за ступенем їх небезпечності.

РН 14 – Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки.

РН 16 – Обирати оптимальні способи та застосовувати засоби захисту від впливу негативних чинників хімічного, біологічного і радіаційного походження.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 30 год., год., практичні роботи – 30 год., самостійна робота – 90 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: Фізика, Хімія, Вступ до спеціальності, Управління охороною праці, Гігієна праці, Виробнича санітарія, Основи професійної безпеки та здоров'я людини

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Дисципліна «Оцінка відповідності умов праці робочого місця» вивчається шляхом розкриття сутності теми на лекціях і закріплення теоретичного матеріалу в ході практичних занять, самостійної роботи. Під час занять використовується:

- пояснювально-ілюстративний метод, коли студенти одержують знання з законодавчих та нормативно-технічних документів, учбової або методичної літератури, сприймаючи і осмислюючи надані положення, визначення, факти, висновки;

- репродуктивний метод (репродукція – відтворення), коли на практичних заняттях розглядаються певні ситуації і студенти відповідають на різноманітні питання і виконують практичні завдання, використовуючи норми і правила, які вивчаються, що дозволяє сформувати знання, навички і вміння у студентів, а також опанувати основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікацію);

- дослідницький метод, коли на практичних заняттях студенти здобувають знання і вирішують поставлені викладачем проблеми, виконуючи виміри рівнів шкідливих факторів середовища і порівнюючи різноманітні варіанти отриманих результатів.

Навчальні матеріали доступні студентам через OneNote Class Notebook.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Вступ. Вступ. Предмет і зміст дисципліни, цілі, задачі курсу.

Тема 1. Міжнародний і вітчизняний досвід оцінки умов праці.

Тема 2. Порядок проведення АРМ за умовами праці.

Тема 3. Класифікація умов праці

Тема 4. Оцінка шкідливих речовин в повітрі робочої зони.

Тема 5. Оцінка біологічних чинників виробничого середовища.

Тема 6. Оцінка умов праці за показниками мікроклімату.

Тема 7. Оцінка умов праці по показниках освітлення.

Тема 8. Оцінка умов праці по показнику шуму.

Тема 9. Оцінка умов праці по показнику вібрації.

Тема 10. Оцінка по факторах ультразвуку і інфразвуку умов праці у виробничих приміщеннях.

Тема 11. Оцінка умов праці по показниках неіонізуючих електромагнітних полів і випромінювань.

Тема 12. Оцінка умов праці по показниках ультрафіолетового і іонізуючого випромінювань.

Тема 13. Оцінки умов праці по показниках тяжкості та напруженості трудового процесу.

Тема 14. Оцінка умов праці по чиннику травмонебезпеки.

Тема 15. Карта атестації робочих місць за умовами праці.

Теми практичних занять

1. Основні терміни і визначення, які використовують при оцінці робочих місць за умовами праці.

2. Ознайомлення з основною документацією (наказами, протоколами) по підготовці, проведенню і оформленню атестації робочих місць.

3. Оцінка ступеня дії аерозолів переважно фіброгенної дії на органи дихання працівника в робочій зоні.

4. Оцінка умов праці за змістом шкідливих речовин в повітрі робочої зони

5. Оцінки умов праці за показниками мікроклімату
6. Методичні рекомендації для розрахунку теплоізоляції комплекту індивідуальних засобів захисту працюючих від охолодження і часу допустимого перебування на холоді
7. Оцінки умов праці по показниках освітлення
8. Методи розрахунків еквівалентного рівня звуку і оцінки дози виробничого шуму
9. Оцінки умов праці за показниками шуму
10. Оцінки умов праці за показниками вібрації
11. Оцінки умов праці по показниках тяжкості та напруженості трудового процесу
12. Оплата за несприятливі умови праці і методика оцінки тяжкості праці

Теми лабораторних робіт

Самостійна робота

Студентам рекомендуються додаткові матеріали для самостійного вивчення та аналізу тем і питань, які не розглядаються на заняттях. Самостійна робота включає також опрацювання лекційного матеріалу, підготовку до практичних занять, оформлення виконаних розрахунків.

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Закон України про охорону праці. – Затвердж. постановою ВРУ від 14 жовтня 1992 року № 2695-ХІІ зі змінами /<https://zakon.rada.gov.ua>
2. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці. – Затвердж. постановою Міністерства праці України від 01.09.1992 року № 41. <https://ips.ligazakon.net/document/FIN622>
3. Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. – Затвердж. постановою КМУ від 01.09.1992 року № 442. <https://zakon.rada.gov.ua/go/442-92-%D0%BF>
4. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. – Затвердж. наказом МОЗУ від 08.04.2014 року № 248. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0472-14>
5. Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах. – Затвердж. постановою КМУ від 16 січня 2003 року № 36 зі змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/go/162-94-%D0%BF>
6. Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня. – Затвердж. постановою КМУ від 21.02.2001 року № 163 зі змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/go/163-2001-%D0%BF>
7. Про затвердження переліку робіт із важкими, шкідливими та особливо шкідливими умовами праці у будівництві, на яких встановлюється підвищена оплата праці. – Затвердж. наказом МОЗУ та Міністерства праці та соціальної політики від 12.07.2005 року № 576. <https://zakon.rada.gov.ua/go/576-2005-%D0%BF>
8. Про затвердження показників і критеріїв умов праці, за якими надаються щорічні додаткові відпустки працівникам, зайнятим на роботах, пов'язаних з негативним впливом на здоров'я шкідливих виробничих факторів. – Затвердж. наказом МОЗУ та Міністерства праці та соціальної політики від 28.01.1998 року № 50/2490. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0050-98>
9. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 1 «Основні терміни і визначення, які використовують при оцінці робочих місць за умовами праці» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 20 с. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43389>
10. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 2 «Оформлення основної документації з підготовки щодо проведення атестації робочих місць за умовами праці» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для денної і заочної форм навчання студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 28 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43379>

11. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 3 «Оцінка ступеню дії аерозолів переважно фіброгенної дії на органи дихання працівника» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 24 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43382>

12. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 4 «Оцінка умов праці за змістом шкідливих речовин в повітрі робочої зони» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 28 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43385>

13. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 5 «Оцінка умов праці за показниками мікроклімату» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 40 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43387>

14. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 6 «Методичні рекомендації для розрахунку теплоізоляції комплексу індивідуальних засобів захисту працюючих від охолодження і часу допустимого перебування на холоді» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2019. – 24 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43388>

15. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 7 «Оцінка умов праці по показникам освітлення» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2020. – 28 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49603>

16. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 8 «Методи розрахунків еквівалентного рівня звуку і оцінки дози виробничого шуму» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2020. – 28 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49604>

17. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 9 «Оцінки умов праці за показниками шуму» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці». – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2020. – 24 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49605>

18. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Макаренко В. В., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 10 «Оцінка умов праці за показниками вібрації» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці» – Харків: НТУ «ХПІ». Виготовлювач : ФОП Панов А. М., 2020. – 36 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49606>

19. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 11 «Оцінки умов праці за показниками важкості та напруженості трудового процесу» з дисципліни «Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці» /Уклад. – Харків: НТУ «ХПІ», 2022. – 64 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56281>

20. Горбенко В. В., Кузьменко О. О., Мезенцева І. О. Методичні вказівки до практичного заняття № 12 «Оцінки важкості праці та розміри доплат за несприятливі умови праці» з дисципліни

«Атестація робочих місць за умовами праці» для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека», спеціалізації «Охорона праці» – Харків: НТУ «ХПІ», 2022. – 32 с.

<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56282>

Допоміжна література:

1. Основи професійної безпеки та здоров'я людини: підручник /В. В. Березуцький [та ін.] Під ред. проф. Березуцького В.В. – Харків: НТУ «ХПІ», 2018. – 553 с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/bitstreams/7fc648d3-2056-4529-a48b-95b6674cd0b1/download>

2. Про затвердження Порядку застосування Списків № 1 і № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників при обчисленні стажу роботи, що дає право на пенсію за віком на пільгових умовах. – Затвердж. наказом Міністерства праці та соціальної політики від 18 .11. 2005 року № 383.

<https://zakon.rada.gov.ua/go/z1451-05>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100 % балів підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді іспиту (20 %) та поточного оцінювання (80 %). Екзамен: виконання тестових контрольних робіт по 1-му і 2-му модулям, питання яких включають також теми, що винесені на самостійну роботу або усна відповідь на екзаменаційний білет. Поточне оцінювання: робота на лекціях і виконання модульних контрольних (40 %), підготовка виконання та захист практичних занять (30 %), самостійне вивчення питань (10 %).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Завідувач кафедри
Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

Гарант ОП
Людмила ВАСЬКОВЕЦЬ